

ВІДГУК

офіційного рецензента, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ОСИПОВОЇ ТЕТЯНИ ЮРІЇВНИ

про дисертацію **ЗЕЛІНГИ ЮЛІЇ ОЛЕКСАНДРІВНИ**

«Формування наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей у професійній підготовці»,

подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка)

Актуальність теми роботи та її зв'язок із науковими дослідженнями

Звернення дисертантки до феноменології світоглядних орієнтирів сучасного педагога детермінується тим, що світогляд вчителя природничо-математичних спеціальностей віддзеркалює змістову наповненість професійної життєдіяльності, генералізацію й концептуалізацію його метакогнітивно-інформаційної та педагогічно-професійної сфери, «міру» й параметр гармонійного індивідуального розвитку вчителя природничо-математичних спеціальностей; як кумулятивне й синтетичне «ансамблеве» утворення, світогляд особистості детермінує повноту, збалансованість й холістичність природничо-математичного й педагогічного розвитку майбутнього фахівця.

Відтак, дисертаційне дослідження Юлії Олександрівни Зелінги, присвячене теоретичному обґрунтуванню та експериментальній апробації моделі та методики формування наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей у професійній підготовці є актуальним і своєчасним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Наукові напрацювання та методичні розвідки дисертантки є органічною частиною комплексного дослідження теми кафедри педагогіки «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (№0120U002014), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол протокол №4 від 28 жовтня 2021 року).

Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів

Дисертаційне дослідження вирізняється науковою новизною: *вперше* визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей (концентрація уваги майбутніх учителів на науково-дослідницькому сегменті майбутньої професійно-педагогічної діяльності; конструювання наукотворчого середовища в закладі вищої педагогічної освіти; забезпечення фасилітаційно-педагогічної підтримки процесу становлення майбутніх учителів як дослідників); розроблено експериментальну педагогічну модель, що складається з трьох блоків (цілевизначальний, праксеологічно-забезпечувальний, результативно-фіксувальний); описано структуру наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей (гносеологічно-професійний, сцієнтично-методологічний, акмеологічно-самодетермінантний компоненти); критерії їхнього оцінювання (когнітивно-фаховий, функційно-інтегрувальний, аксіологічно-індивідуальний); конкретизовано показники сформованості наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей (за когнітивно-фаховим критерієм: науково-дослідницькі вміння; системно-логічне педагогічне мислення; за функційно-інтегрувальним критерієм: методологічна культура; наукова культура; за аксіологічно-індивідуальним критерієм: рефлексійність особистості; дослідницька позиція); схарактеризовано рівні сформованості наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей (креативно-відтворювальний, нормативно-варіативний, репродуктивно-базовий); уточнено базовий термінологічний апарат дослідження..

Практичне значення одержаних у дисертації результатів полягає в тому, що розроблено методику формування наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей (концептуалізаційно-фіксувальний, технологічно-реалізувальний, персонально-позиціонувальний етапи).

Розроблено систему занять інформаційно/теоретично-забезпечувального характеру, що вможливають формування системної обізнаності майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей із феноменом наукового світогляду та маркерів його сформованості; комплекс занять практичного спрямування, що забезпечують формування первинного досвіду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей активізовувати механізми науковізації професійно-педагогічної діяльності; цикл тренінгових вправ та вправ рефлексійного занурення у феноменологію «сцієнтизування» професійної природничо-математичної педагогіки, що сприяють становленню Я-концепції майбутніх педагогів як дослідників, формують їх академічну доброчесність, наукову етику; комплекс індивідуально-зорієнтованих завдань проєктного характеру, що спонукають до увиразнення акмеологічного й самопроєктувального значення наукового

світогляду для самодетермінації та розвитку науково-творчого потенціалу та самореалізаційних можливостей студентів в площині професійної природничо-математичної дидактики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Архітектоніка рецензованої праці декларує свою оптимальність у ракурсах дослідження поставленої проблеми. Дисертація складається з трьох співмірних за обсягом і глибиною аналізу розділів. У вступі визначено мету дослідження, висвітлено питання про методи реалізації поставлених завдань. Обґрунтовано актуальність роботи, її наукову новизну, вказано практичну цінність результатів дисертації. Дослідницька стратегія дисертації Юлії Зелінги ґрунтується на широкому колі наукових джерел праць українських дослідників. Доказовість представлених у роботі положень – одна із важливих прикмет значущості дисертації. У науковій роботі Юлії Зелінги представлено науково обґрунтовані положення, які опираються на всеохопному й багатоплановому аналізі як теоретичного, так і методичного матеріалу. Можна твердити, що авторка досягла задекларованої мети. Висновки у дисертації чіткі й обґрунтовані й відображають результати дослідницького пошуку дослідниці.

Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Структура, логіка та обсяг рукопису дисертації підпорядкований дослідницькій меті – науковому обґрунтуванню педагогічної моделі та методики формування наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей.

Анотація лаконічно висвітлює дослідницьку стратегію наукового пошуку дисертантки та фіксує основні наукові та методичні положення дисертантки.

Вступ віддзеркалює наукознавчі параметри роботи – подано параметричні та організаційно-документні дані. Висвітлено наукову новизну і практичне значення роботи.

В першому розділі дисертації репрезентовано наукове обґрунтування наукового світогляду як міждисциплінарної категорії, описано специфіканти формування конструкту у майбутніх учителів природничо-математичного профілю.

В другому розділі подано методичні засади формування наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей – специфіковано педагогічну модель та методику формування досліджуваного конструкту у здобувачів освіти спеціальностей 014 Середня освіта (Математика), 0214 Середня освіта (Фізика), 014 Середня освіта (Природничі

науки). Наведено приклади форм та методів, що були зорганізовані в межах реалізації моделі та методики.

Третій розділ дисертації містить опис критеріально-діагностувальної матриці, що вможливила вимірювання рівнів сформованості наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей.

Представлено результати початкового та прикінцевого етапів експерименту з формування наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей. Проаналізовано динаміку рівнів сформованості наукового світогляду майбутніх педагогів на всіх етапах експерименту.

Оцінка змісту й оформлення дисертації

У дослідженні Юлії Зелінги дотримано усіх вимог до логіко-структурної схеми наукової роботи. Отримані наукові результати цілком відповідають задекларованій меті та завданням дисертації. Порушень академічної доброчесності не виявлено. Результати наукового пошуку широко апробовано на міжнародних наукових конференціях. Авторські напрацювання викладено в 9 одноосібних публікаціях (з них – 4 статті у провідних фахових виданнях України). Засвідчуємо, що публікації висвітлюють матеріал усіх розділів дослідження. Кількість і обсяг публікацій відповідають усім чинним вимогам до оприлюднення матеріалів дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Як і будь-яка наукова робота, дисертація Юлії Зелінги є підставою для дискусій, пропозицій, обміном думок. Не применшуючи дослідницького здобутку дисертації, зробимо кілька зауважень до роботи.

1. З незрозумілих причин анотація до дисертації не містить наукової новизни та практичного значення роботи. Назване утруднює розуміння магістральної мети розвідки і співвіднесення її з поданим в анотації матеріалом.
2. На сторінках першого розділу авторка звертається до понять «наукова картина світу», «природничо-наукова картина світу» та специфікує їх. Порадила б внести це уточнення в наукову новизну.
3. В теоретичному розділі описано особистісно-зорієнтований та діяльнісний методологічні підходи до формування наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей. Описано й принципи, за якими кожен з підходів реалізується в освітній практиці. Проте, ані методологічні підходи, ані принципи не відображено в малюнку моделі, що подана на сторінці 107 рукопису.

4. Показником сформованості наукового світогляду майбутніх учителів природничо-математичних спеціальностей обрано «науково-дослідницькі вміння». Зважаючи на логіку обґрунтування сутності наукового світогляду дисертанткою більш адекватним видається показник «науково-дослідницька культура».

5. Рукопис дисертації в технічному плані потребує корекцій: оформлення табличного матеріалу, деякі позиції в списку використаних джерел, ілюстрації та графіка. Проте в цілому, текст виконаний кваліфіковано.

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальні висновки

Стверджую, що наукова робота Юлії Олександрівни Зелінги є оригінальним та самостійним дослідженням. У ній представлено науково обґрунтовані положення, вона містить новизну висновків і практичну цінність. Науковий й методологічний рівень дисертаційного дослідження високий, заявлена тема розкрита повністю. Вважаю, що дана дисертація є безсумнівним науковим внеском в педагогічну теорію й освітню практику; вона розширює, узагальнює й поглиблює знання про науковий світогляд педагога як концептуальний параметр підготовленості майбутніх учителів до ефективної професійно-педагогічної діяльності.

Робота вповні відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом МОН України від 06 березня 2019 № 167 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022), а її авторка – Юлія Олександрівна Зелінга заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний рецензент:

доктор педагогічних наук, професор

Тетяна ОСИПОВА

